

Hangulatjelentés az energiahatékonysági szektorból

2017. október

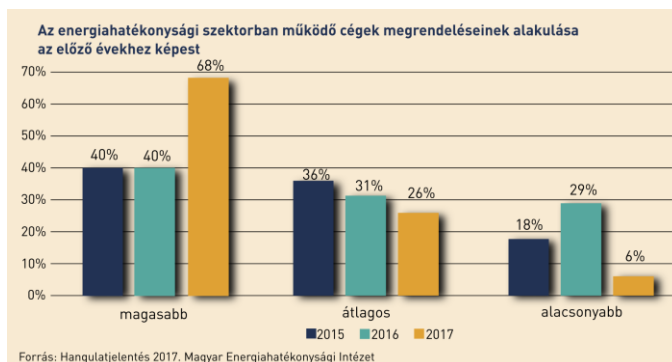
Az energiahatékonysági szektor vállalkozásai az eluralkodott kapacitáshiány ellenére is bizakodóan ítélik meg helyzetüket, derül ki a Magyar Energhiatekonysagi Intezet legfrissebb felmereséből. Legnagyobb problémának a munkaerőhiányt és a változó jogszabályi környezetet, illetve a bizonytalan gazdasági környezetet látják.

A Magyar Energhiatekonysagi Intezet (MEHI) az energiatekonysagi ágazat szereplőivel partnerségben dolgozik azon, hogy Magyarországon egyre több energiatekonysági beruházás valósuljon meg. A MEHI 2017 őszén – immár harmadszorra¹ – megkérdezte az energiatekonysági szektorban működő vállalkozásokat arról, hogy milyen eredményeik voltak 2016-ban, illetve milyen az üzletmenetük 2017-ben. A felmérés során az is kiderült, mi volt számukra a legnagyobb siker és kihívás, illetve milyen pozitív és negatív trendeket látnak az energiatekonysági piacon.

Az energiatekonysági ágazat teljes spektruma részt vett a felmérésben, a szigetelőanyag-gyártóktól, kivitelezőkön, épületgépészeti rendszerek gyártóin, forgalmazóin, kivitelezőin, finanszírozókon, tervezőkön, szolgáltatókon keresztül. A kérdésekre válaszolók között mintegy fele-fele arányban vannak külföldi, illetve magyar többségi tulajdonban levők.

Egyértelmű növekedés a piacon

A válaszadók kétharmada értékelte mind a saját, mind maga az energiatekonysági piac helyzetét pozitívan az előző évihez képest. Míg tavaly a cégek 40 százaléka számolt be

növekedésről a megrendeléseiket tekintve, addig idén ez az arány 68 százalékra nőtt, és mindössze 6 százalékuk jelentett csökkenést. A cégek teljesítményének alakulása is hasonló arányokat mutat: már 2016-ban 70 százalékuk ért el nagyobb teljesítményt az előző évihez képest, és ez a növekedés nagy részüknél (65%) idén is folytatódott.

Ami a bevételeik alakulását illeti, 2016-ot a cégek 90 százaléka nyereséggel zárta – veszteséggel mindössze 7 százalék –, és mintegy kétharmaduk (65%) növelni is tudta a nyereségét az előző évihez képest. Ezek a számok a tavalyihoz képest enyhe növekedést mutatnak.

¹ <http://mehi.hu/hir/az-energhiatekonysag-mostoha-helyzetbe-kerult-hangulatjelentés-az-energhiatekonysagi-agazatbol>

Korlátozó tényezők

A jó teljesítmény ellenére több tényező is nehezíti a vállalatok piaci működését. A legfőbb akadályt idén a munkaerőhiány jelenti: a cégek 61 százaléka küszködik azzal, hogy a

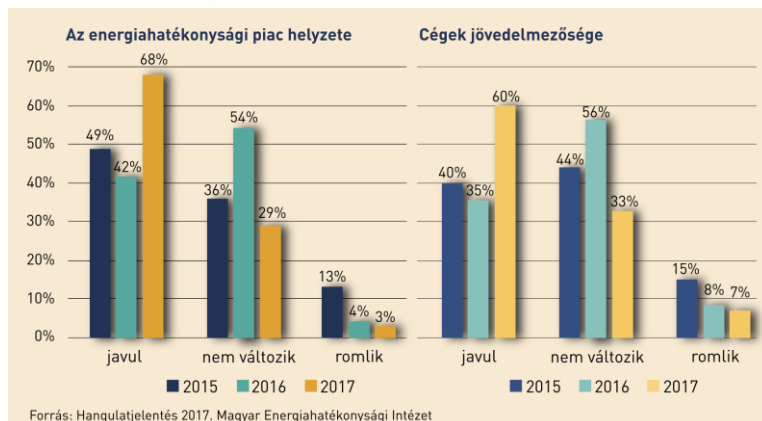
megnövekedett igényekkel lépést tudjon tartani, és ennek fő oka a szakemberhiány. Ehhez kapcsolódik a kapacitáshiány is, amelyet kisebb mértékben ugyan (35%), de a második legjelentősebb tényezőként sorolták fel a cégek. Tavaly ezek még jóval hátrébb végeztek, így egyértelműen az elmúlt másfél év látványos változásáról beszélhetünk.

A másik két legjelentősebb korlátozó tényező a változókéony jogszabályi (35%) és a bizonytalan gazdasági (32%) környezet; tavaly ezek végeztek az első két helyen. A tavaly a dobogó harmadik fokán végzett „kereslet hiánya” idén az utolsó helyre szorult. Érdekes eredmény továbbá, hogy míg 2016-ban a válaszadók 8 százaléka mondta, hogy nincsenek a piaci helyzetét korlátozó tényezők, addig idén egy cég sem akadt, amelyik ne látna valamilyen akadályt, ami a nehezíti a bővülést, termelést.

A másik két legjelentősebb korlátozó

Az energiahatékonysági ágazat hangulata bizakodó

A cégek többsége, feltehetően a fellendülő piaci trendek hatására, a következő időszakban további felfutást remél. Mintegy kétharmaduk mind a saját jövedelmezőségét, mind az energiahatékonysági piac alakulását illetően folytatódó javulásra számít az év második felében. Így az ideji vizsgálat egyik legfeltűnőbb eredménye, hogy a piac, és a cégek jövedelmezőségének alakulása mennyire felülmúlta a korábbi várakozásokat.

A vállalkozások közül ugyanis tavaly többen gondolták úgy, hogy a legnagyobb eredmény az volt, hogy talpon tudtak maradni. Javulást akkor még mindössze körülbelül 42 százaléuk várt, a válaszadók többsége stagnálást prognosztizált. Ehhez képest az ideji számok ennél jóval kedvezőbb képet mutatnak.

Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy a bázis nagyon alacsony volt: 2015-ben 7612 lakás épült, 2016-ban 9994; 2017 első félévében pedig 5004 (ez 46 százalékkal több, mint a 2016. évi első féléves adat), a növekedést ehhez képest kell értékelni.

A felmérésből az is kiderül, hogy a vállalatok több mint egyharmada (35%) tervezi, hogy a növeli a foglalkoztatottjainak létszámát, és senki nem számolt be arról, hogy csökkenteni kellene a munkaerő-állományát.

Mit gondolnak az energiahatékonysági szektor képviselői az ágazat helyzetéről?

Több kihívással kell idén is szembesülnie a szektor vállalkozásainak, az utóbbi időszakban azonban egyértelműen a munkaerőhiánnyal való megküzdés jelentette a legnagyobbat. Egyes becslések szerint akár 50-60 százalékos is lehet a szakemberhiány. A munkaerőhiány mellett ugyanakkor komoly kihívást jelent a rendelkezésre álló munkaerő megtartása is. Ez, illetve az igényeket teljes körűen kiszolgálni nem tudó kapacitáshiány dráguláshoz vezet a piacon.

Emellett a cégek hiányolják az energiahatékonyság ösztönzésére irányuló kormányzati elhivatottságot, a stratégiai dokumentumok (pl. Nemzeti Épületenergetikai Stratégia) megvalósítására irányuló valós központi lépéseket. A pályázati kiírások késlekedése és felfüggesztése, források átirányítása, az ebből fakadó kiszámíthatatlanság és tervezhetetlenség, illetve a pályázatok túlbonyolítása és túlbürokratizálása sem segíti a szektort, hiszen visszavetik a beruházási kedvet.

A cégeket váratlanul érte az újépítések és kiadott engedélyek, bejelentések számának nagyarányú növekedése, ezt pozitív változásnak, és elsősorban a CSOK illetve az Áfa-csökkentés hatásának tartják. Ugyanakkor hiányolják, hogy ezek a kedvező intézkedések kizárólag az újépítésű ingatlanokat érintik, és nem terjednek ki a felújításokra és a hozzájuk kapcsolódó energiahatékonysági beruházásokra. Éppen ezért, bár ezen intézkedések hatására az építőipar általánosságban fellendült, az energiahatékonysági beruházások, felújítások a lakóingatlanoknál háttérbe szorulnak. Itt továbbra is többnyire a pályázati támogatásokra, vissza nem térítendő forrásokra várnak a lakástulajdonosok, ezek azonban meglehetősen ritkán és korlátozottan állnak rendelkezésre.

A vállalati szektor ugyanakkor kezdi felismerni az energiahatékonysági korszerűsítések, beruházások előnyeit: a beruházási költségek mellett a közép- és hosszú távú üzemeltetés költsége is egyre hangsúlyosabb döntési szempont. Ennek kiaknázásához az energetikai beruházások utáni társasági adókedvezmény fontos támogatást jelent a vállalatok egy része szerint.

Ez a szemlélet azonban hiányzik a középületi szektorból. A 100 százalékos támogatottságú energiahatékonysági pályázatoknál éppen a hosszú távú üzemeltetési szempontok szorulnak háttérbe, holott az lenne a legfontosabb tényező a megtérülési idő rövidülése, illetve az üzemeltetési költségek alacsonyabbá tétele szempontjából. Ebben a finanszírozási konstrukcióban épp a racionális tulajdonosi szemlélet kerül figyelmen kívül. Ezt ellensúlyozni azzal lehetne, ha a középületi energiahatékonysági tendereknél már a kiírásban is szerepelne a költségoptimum elvárása. Ne önmagában csak a bekerülési ár legyen a meghatározó bírálati szempont, hanem ezzel együtt vegyék figyelembe a közép- és hosszú távú üzemeltetés során fellépő energia-megtakarítást és várható megtérülési időt is.

A 2021-es közel nulla energiaszintre vonatkozó előírások közeledtével az épületgépészet területén elmondható, hogy a megújuló energiákat hasznosító berendezések aránya növekszik. A háztartási méretű és kereskedelmi célú napelemes erőműveknél jelentős igénynövekedés tapasztalható, illetve a hőszivattyús rendszerek iránt is egyre nagyobb az érdeklődés.

Az új jogszabályi kötelezettségek – szigorodó energiahatékonysági követelmények, vállalati energiaaudit kötelezővé tétele, energetikai szakreferensek alkalmazása stb. – az energiahatékonyság javát szolgálják, bár a túlzott bürokrácia miatt sokszor a cél ellenében hatnak.

Az ágazati szereplők szerint az energiahatékonysági célok elérését leginkább egy kiszámítható szabályozási környezet és hosszú távú, hatékony ösztönző, támogatási és szemléletformálási programok, így a tudatos fogyasztói magatartásra nevelés segítenék. Az energiahatékonysági piac vállalkozásai számára kiemelkedően fontos lenne az is, hogy váljon általánossá az energetikai szabályok és előírások betartatása és ellenőrzése, amelyhez a műszaki ellenőrzés súlyát és jelentőségét szükséges tovább erősíteni.

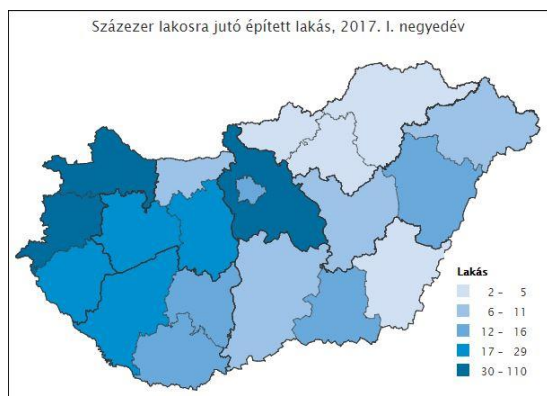
MEHI álláspont

Lehetőségek az épületenergetikai piacon

Az építőipar és ezen belül az épületenergetikai szektor fellendülését az irányzott kormányzati intézkedések (CSOK, Áfa-csökkentés, uniós beruházási források) idézték elő, amelyek azonban főként az újjépítésekre vannak hatással.

Az újjalakásépítési-piac élénkítésére tett kormányzati lépések pozitívak, de az Áfa-csökkentés 2019-es záró határideje már rövid távon is bizonytalanná teszi az építőipar helyzetét, ellentétes azzal a kormányzati céllal, hogy stabilizálja az építőipari növekedést, beleértve a munkaerőpiacot is.

Addig, amíg megjósolhatatlan az, hogy hazai építőipari konjunktúra folytatódik-e (különös tekintettel az újjalakás-építésekre), és amíg lebegtetik az Áfa-csökkentés meghosszabbításának kérdését, addig nem fogják beáldozni a határon túl kiépített piaci pozícióikat a magyar építőipari szakmunkások, nem jönnek vissza.

Az újépítések ráadásul rendkívül aránytalan területi eloszlást mutatnak a KSH adatai szerint: főként a budapesti, Pest megyei és egyes dunántúli megyéket, illetve megyeszékhelyeket mozgatják meg.

Az építőiparra stabilizáló, terület-kiegyenlítő hatással lenne a lakossági energetikai beruházások kormányzati ösztönzése, mely két fő okra vezethető vissza. Korábbi tanulmányok² szerint minden új építésre 10 felújítás jut, és bár

a felújítások volumene kisebb, építőipari hatásuk jelentős – különösen a kisebb építőipari KKV-k helyzetének alakulásában.

A MEHI 2016. évi, 3,88 millió – lakását tulajdonosként használó – család véleményét tükröző kutatása szerint a megkérdezett háztartások 24%-a, 920 ezer háztartás készül energetikai felújítást elvégezni³ a következő öt évben azon a lakóházon, amelyikben él. A vidéken – különösen két alföldi régióban – élő családi házak tulajdonosai az átlagosnál nagyobb mértékben terveznek valamilyen korszerűsítést. **Az energiahatékonysági piac a következő öt évben 1200 milliárdos méretűre tehető – ha ezt kiaknázzuk.**

Tehát amíg az új építések főként a budapesti, Pest megyei és egyes dunántúli megyéket, illetve megyeszékhelyeket mozgatják meg, addig **az energetikai felújítások várható eloszlása a fenti egyenlőtlenséget területileg kiegyenlíti, kompenzálhatja az építőipari beruházások terén.**

Ezért szükséges és előremutató, hogy a felújítási piac is az újépítésekhez hasonló támogatásban részesüljön.

ESCO-típusú beruházások hiánya

Méltánytalanul visszaszorult az energetikai felújítások terén az ESCO típusú beruházás. Ennek lényege, hogy az ESCO szolgáltatást nyújtó vállalat a saját költségére elvégzi a beruházást, a beruházás finanszírozása pedig a keletkező energia-megtakarításból származik, mely a beruházónál marad. Az ESCO modell előnye, hogy az épület-fenntartónak nem kell kezdeti önrészt vállalnia, viszont hosszú távon ösztönözik a hatékony épület-fenntartást, működtetést. Mind önkormányzati, mind vállalati célcsoport esetén jól alkalmazható ez a modell, sőt a társasházak esetén is működhet, ha a tulajdonos nem rendelkezik saját forrással a beruházás elvégzésére.

Az ESCO beruházások hazai visszaszorulásának kettős oka van. Az első, hogy az alacsonyabb világpiaci energiaárak az energia-megtakarításra alapozott megtérülési időket alaposan

² Hazai Hatékonyság

³ <http://mehi.hu/hir/900-ezer-hasztartas-tervezi-lakasat-energiahatekonnya-tenni-a-kozeljovoben>

kitolták. A másik, hogy az ESCO-piaci szereplőkkel szemben kialakult egy bizalmatlanság a piacon, a megrendelők számára gyakran előnytelen szerződések miatt.

Pedig van eszköz a sikeres ESCO alapú beruházásra. Nemzetközi gyakorlat az ESCO modell mellé alkalmazott ún. Energy Performance Contracting típusú szerződés, mely garantált energia-megtakarítást és kölcsönös előnyöket ígér mindkét szerződő félnek. Ennek kulcsa, hogy mindkét fél pontosan tisztában legyen a megtakarítási potenciállal – ezért is érdemes egy előzetes energetikai auditot elvégezni.

Az Európai Bizottság 2017 szeptemberében az Európai Statisztikai Hivatallal (Eurostat) közösen egy komoly akadályt hárított el a garantált energiahatékonyság-alapú szerződések (Energy Performance Contracting, EPC) és a kapcsolódó energetikai beruházások elől⁴. Módosította ugyanis az Eurostat által korábban kiadott, az EPC-típusú megállapodások államháztartáson belüli elszámolására vonatkozó iránymutatásokat. Az Eurostat új iránymutatása a következőkben egyszerűsíti és könnyíti a szerződő felek közötti elszámolási szabályait:

- Ha egy EPC-szerződést nyújtó ESCO szolgáltató viseli a pénzügyi és gazdasági kockázatot, és a beruházás haszna annak kedvezőbb üzemeltetésén keresztül jelentkezik, akkor a beruházó lesz a „gazdasági tulajdonosa” is a beruházásnak. A beruházás költsége ezért az ESCO szolgáltató könyvelésében jelenik meg. Itt az EPC szerződések elszámolására mind az operatív lízing, mind a visszlízing konstrukció használható, legyen szó álló vagy forgóeszközökről. Mindkét esetben csak az „EPC-díjakat” kell figyelembe venni a szolgáltatást igénybe vevő közsféra szereplő könyvelésében.
- Ha egy EPC visszteher nélküli faktoringgal kerül kombinálásra, akkor a közsféra szereplője lesz az EPC-szerződésben foglalt eszköz vagy szolgáltatás gazdasági tulajdonosa, és az eszközt az államháztartás mérlegében kell nyilvántartásba venni.

A Hangulatjelentés módszertana

A Hangulatjelentés az energiahatékonysági szektorban működő magyarországi vállalatok piaci tapasztalatai alapján készült. A cégek 2017. augusztus vége és október közepe között a MEHI által összeállított online kérdőívet töltötték ki. A kutatás nem reprezentatív, és kizárólag a vállalatok által érzékelt – nem statisztikai adatokon alapuló – piaci helyzetet mérte fel.

⁴ <http://mehi.hu/hir/elharult-egy-unios-akadaly-a-garantalt-energiahatekonysag-alapu-szerzodesek-elol>